

У НОВОМЕ САДУ У СРЕДУ 26. ФЕБРУАРА 1886.

ГОДИНА XI.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 33.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЛИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца поједан пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

БАЛКАНСКА ЦАРИЦА.

(Свршетак.)

Доситије, Сава Текелија, Бранко, Владика Петар II., Божидар Петрановић, Никола Боројевић, Јован Суботић, Полит Десанчић и Змај-Јовановић, као свесни и помирљиви Срби, вазда су истицали братску слогу, особито између Срба и Хрвата, као најтврђи стожер, на ком почива наша узајамна будућност, и као најјачу котву, која нас од валовите туђинске поплавице снастри и одржати може. Сви споменути мужеви имају дивних изражaja, којима нас потичу братској слози и, челични у вери својих прадедова, узвикују нам: да не гледамо, ко се како хрсти, но да крвцу братинску гледамо (Сава Текелија); јер: „Лактом вјере глупост чојка мјерп“. (Владика Петар II.)

Овом стазом свесних Србâ — о којима се може слободно рећи, да су сами корењаци по вери православној, као и по народности свога српскога племена — удаврио је и књаз Никола, што му на највећу дику служи, јер тиме доказује, да зна високо стајати над предрасудама и ниским страстима, које су нам данданас сваколика срца растројале и нако нам душама и умовима заокренуле, да смо се од рођене и крвне браће — злобном небраћом напунили.

Чули смо, како је у првоме чину „Балканске царице“ књаз Ђорђе доносип брату Станку различна државна писма. Међу тим писмима било је једно, којим град Дубровник (о ком високи песник вели, да је „Мудрошћу глава српскога трупа“), штита, да се смањи нека царина. Станко

лакоумно виче на Дубровник, на Дубровчане и на њихово латинство; а Ђорђе Дубровчане мушки брани и славе им ниже. И обарајући станкова мњења, вели му о њиховој вери:

„Како за кога, — за мене није:
Ко тако мисли, нека се крије!
Опаки појам тај нек се губи!
Дубровник Зету ка сестру љуби,
А она њега признаје братом:
Тако се исто своји с Хрватом!...“

Иза тога упита Станка озбиљно, не би ли зар он хтео, да православље и латинство буду нашему братинству гробница? . . . Додаје:

„Зашто би Руси ближи нам били,
Или за длаку Бугари мили? . . .
Попови црни с обије стране,
Да они мени могу да бране,
Да ја не љубим, као год ове,
Хрватску браћу, те соколове;
Прођи се стварат' рад вјере бруку,
С братом се држи руку под руку!“

С клисуре кришнога Ловћена, ови благи, мудри и домољубиви гласови спуштају се данас међу нас, надојени узвищеним духом чисте еванђелске благовести. Шиље нам их витешки владалац, генијални песник, човек наш по крви и по души; наш — у свему и по свему. И он је у својој вери тврд, тврд као станац камен; и он је прекаљени челик-Србин, да му премца нема, али је у исто доба и жарки родољуб, и схваћа своје најсветије дужности, кад ступа пред олтар Словенства, да општој словенској мисли гове и службу принаша. Чујмо те преугодне гласове! . . .

Одазовимо им се као врла и свесна браћа! . . . Време је већ да се скоснемо, да се освестимо и да се отресемо од наших заблуда. Све су наше силе позирвљене, а наше снаге уложене у припомоћ стројева, који нису наши; но напротив, који нас својом тежином могу ласно претегнути и

поваљати. Оставимо се дакле тога бесмисленог посла! У раздору ћемо се пре или кашиће уморити, истрошити, исцепкати, ослабити и погинути! — Мали смо, а слаби смо и празноруци; не пружимо ли још брат брату руке, пропаст нам је непрезбечна.

ЛИСТИЈИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(*Ђаволски записници*, драма у три чина, написао Араго, превео М. Видуловић — приказани у Новом Саду у суботу 22. фебруара о.г.)

Приказ ове драме спада међу најлепше, које смо досад гледали ове сезоне. Истина, биле су у њој ангажоване скоро све боље и најбоље снаге у позоришној дружини, али на то није гледати, јер по неки пут и поред тога не испадне приказивање као што се могло надати. Доиста, највећа заслуга, што је представљање испало на задовољство наше и задовољство много-бројне публике, припада г. Ружићу (Робену). Његовом приказивању нити имамо што додати нити бисмо имали што замерити; та Ружић приказује сваку улогу већ први пут савршено, а како да неће улогу Робена, која му је још од старих једна од његових најбољих улога. Међутим и сви други су проучили своје улоге, те екладијој целини много допринели. Гђа Ружићка и гђца Хадићева показале су, да и мање улоге, кад се добро приступију, могу се тако одиграти, да приказивачи заслуже признање публичино. Ово особито важи даље за г. Милојевића који је као Жан Готје са његове цигле речи „да“ и „не“ сваку хвалу и похвалу заслужио. На први поглед изгледа, да је улога Готје-ова неизнатна, но кад на ум узмемо, да скоро свако „да“ или „не“ мора да прати други душевни расположај, а томе да одговоре и црте на лицу и покрет у опште, онда признати морамо, да је то тешка улога, те кад се добро изведе, морамо представљачу то и признати. Исто тако потпуно добро приказао је и г. Миљковић Рапинијера. Ма да је у Рапинијера тек мало оног што се зове „савест“, ипак је вешто савест своју показао г. Миљковић, кад је Робен недело му саопштио. Одликовао се и г. Добриновић као „бојазљиви“ Валентин; плач му је особито за руком испао, а и онај велики страх од ђавола. Гђа Добриновићка, гђа Милојевићка, затим г. Ђурђевић и г. Марковић одговорили су такође својим улогама.

Публике је било доста; сигурно је то зато, што се „Ђаволови записници“ нису већ неколико година приказивали, што је глума романтична и што има занимљивих призора. **М.**

(*Недељни ред позоришних представа*). У среду, 25. фебруара: „Рат у мирној Доби.“ Шаљива игра у 5 чинова, по немачком, од Мозера и Шентана, прерадио Бранко М. Јовановић. — У четвртак, 27. фебруара: „Очина Маза“. Слика из живота у 3 чина а 6 слика, с певањем, написао Адолф Л' Аронж, превео Сава Рајковић. — У суботу 1. марта први пут: „Отело“. Трагедија у 5 чинова, написао Виљем Шекспир, прва 4. чина превео Г. Гершић, а пети А. Хацић. За српску позорницу удео А. Хацић. — У недељу 3. марта с новом поделом улога: „Вампир и Чизма“. Позоришна игра у 3 чина, с мађарског од Јосифа Сигетије прерадио Јован Ђорђевић.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕВУ.

(*Нервозни*) „Нар. Нов.“ у свом 46 и 48 броју пишу ово: „Ове недеље била је драма веома уде среће. Може се скоро рећи, да се играло пред празним клупама „Богомољци“ од Сардура, који су приказани у понедељак, нису били ни мало срећнији од „Дон-Цесара од Базана“, који је даван у среду. Синоћња тако представа „Нервозних“ чнила нам се као главна проба за представу, — таква је тобила празнина у гледалишту. Но за „Нервозним“ неби се баш морало толико ни жалити, кад би се оставили у тишини позоришног архива. Част Сардувом уму, али колико је у „Богомољцима“ сртно модернизовао Молијеровог „Тартифа“, толико је био несрећне руке у лечењу „Уображених болесника“ — „Нервозних“. Гледајући „Нервозне“ на позорници, — непрестана вика и праска управо је атентат на органе нашег слуха. Можда у паришком доколном свету има чудовишта, као што су скоро сва лица у „Нервозним“, — али наше опћинство нема потребе, да их упозна. Да јер бар радња драмека, или

да се дијалог одликује духовитошћу и смисљеношћу, или да има бар једног — карактера, хајде де! „Нервозни“, истина, изазивају смех, — али га изазивају и клауни у циркусу.

Што се тиче представе, неби баш била никаква несрећа да је и — горе прошла. При оноликој вици и буци чудо да нису приказивачи најзад — промукли.

Колико се већ најадиковало, како да се наше позориште оправти дефицита! Не могу људи никако да се у томе сложе ко је крив, што имамо дефицита. Једни веле: немар публике; други: малено позориште; трећи: неумешност управе; а четврти на послетку: пристрасност критике. Ко има право? Мислим, да сви — немају право. То ће посвездочити, ко је био на синоћкој представи „Нервозних“. После дуге заслужене станке давао се тај комад у четвртак скоро пред празним гледалиштем. Позоришна управа мораде за синоћ изменити репертоар, те опет изнети „Нервозне“, и чујте — гледалиште било је синоћ пуно. То је само доказ, да сваки позоришни комад није згодан за сваки дан и да ми имамо разноврсно позоришно општинство са разноврсним укусом.

Било би зло, кад се људи неби ни о месојђама смејали, а синоћ смо се баш доста на смејали. Био је то прави „јих“ — још више него први пут.

Иначе смо изашли из позоришта здрави и весели! —

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

(Ред позоришних представа.) У краљ. српском народном позоришту у Београду одређен је био овај репертоар: У среду 19. фебруара: „Вештица.“ Трагедија у 5 чинова, од Фитгера. — У суботу 22. фебруара: „Милош Обреновић.“ Историјска позоришна игра у 5 чинова. Написао М. М. Макензић, за позорницу увесио Јован Ђорђевић. — У недељу 23. фебруара: „Христофор Калумб.“ Историјска драма у 6 чинова, од Метеје и Бареса. С француског превео М. Ђ. Глишић.

ПОЗОРИШТЕ.

* (Пародија гетовог „Фауста“). — По Лондону се много говорило о Ајервинговом приказивању „Фауста“. То је побудило уредника шаљивог листа енглеског „Пунча“, Франка Бернара, те је написао лакрију „Faust and Loose“, која се пре неколико дана приказала у Туловоме позоришту у Лондону. Правога уживања наћи ће у тој лакрији само онај, који добро разуме енглеске доскошће и пословице, у чему је Бернар познат као недостижан мајстор. Већ и сам

наслов његове пародије „Faust and Loose“ узет је из енглеске пословице: „to play fast and loose“, што значи — играти варалачки. Ово „loose“ тиче се Мефистофела, ког је Бернар у својој лакрији нацртао као лакријаша и варалицу, па га још назвао „Мефистулфел“, пецнувши тиме и глумца Тула, који је приказивао Мефистофела. Први чин те пародије веома је смешан. У њему излази Фауст као старац од 80 година, који има све младићке страсти. Мефистофел или Мефистулфел појави се у облаку од паре, па понуди Фауста; да га у парноме казану прекува у момка од 20 година. Фауст пристане радо; али кад изиђе из казана — види, да га је Мефистулфел преварио и закинуо му 15 година, те му има 35 а не 20 као што су се били погодили. После свађе око тога, настане ново прекување. Сад Фауст изиђе из казана као дечко од 5 година. Мефистулфел се помео у рачуну, па га кувао много и дugo. Дечко Фауст подиже таку грозну дреку, да га Мефистулфел мораде узети за руку и одвести у Критерион, да се тамо откува колико треба. (Критерион је некаква механа у Лондону, која се радо похађа.) Тим се свршује први чин Бернарове пародије. Остали чинови тичу се књижевничких лондонских прилика и може их разумети само онај, који добро познаје те прилике.

СИТНИЦЕ.

* (Војник забрањује краљу пушчење) Краљ Милан шетао се 17. о. м. у Нишу, покрај реке Нишаве, па дође до понтонског моста, којим је премошћена река. Ту хтеде краљ да пређе на десну обалу; али војник, који је ту био на стражи, стаде пред њега, узме „пушку“ пред прса* и рече са свим одлучно: „Ваше Величанство! Најпокорније јављам, да је ту забрањено пушити!“ Краљ га погледа па му онда одговори: „Извини јуначе! Хвала ти на опомени!“ — па баци цигарету у воду. За тим нареди краљ, да се тај у вршењу своје дужности савестан војник одмах после измене доведе у двор, где га похвали и поклони му скупоцену кутију за духање, красну опрему за пушчење цигарета и две киле финог турског духана.

(Детиња искреност) „Је ли ти, мали несташишко, шта ти ради мама?“ — „Мама је врло љута и невесела!“ — „А за што, чедо моје?“ — „Та позвала је многе госте на вечеру, а до сад јој није још нико отказан!“

(Немогућност). — „За бога, Јуџо, што се не удаш за господина Мату? Знаш ли ти, јадна друго, да се таква прилика хвата одмах за перчин!“ — „Јест, кад господин Мата не би био са свим ћелав!“

— 132 —

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

37. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТИПЛАТИ 23.

У НОВОМЕ САДУ У СРЕДУ 26. ФЕБРУАРА 1886.

РАТ У МИРНО ДОБА.

ШАЉИВА ИГРА У 5 ЧИНОВА, ОД МОЗЕРА И ШЕНТАНА, ПО НЕМАЧКОМ ПРЕРАДИО БРАНКО
М. ЈОВАНОВИЋ.

ОСОБЕ:

Ђока Спасић, богаташ	Милојевић.
Смиљка, жена му	Д. Ружићка.
Даница Комарова, њихова нећака	Л. Хаџићева.
Стевка Берићева, њена другарица	З. Милојевићка.
Сима Чигрић, варошки саветник	Васиљевић.
Софија, жена му	Ј. Добриновићка.
Јелка, њихова кћи	М. Максимовићева.
Драгић, генерал	Лазић.
Душан Симић, његов побочник	Миљковић.
Гавра Јаснић, његов лекар, поручник	Ђурђевић.
Макса Недић, потпоручник	Добриновић.
Пера Пилулић, апотекар	Банић.
Цветко, душанов слуга	Кестерчанек.
Јован, слуга	Петровић.
Јула, куварица } код Спасића	С. Бркићева.
Перса, собарница	С. Миљковићка.

Збива се ма у којој вароши у данашњем времену.

У четвртак 27. фебруара: „ОЧИНА МАЗА.“ Слика из живота у 3 чина а 6 слика,
с певањем, написао Адолф Л' Аронж, првео Сава Рајковић.

Улазнице се могу добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5
после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У $7\frac{1}{2}$ А СВРШЕТАК У $10\frac{1}{2}$ САХАТА.